

ANTE MARIĆ*, MILAN GRŽIN**

Omalovažavanje ili vrijeđanje suca sadržajem transparenta

„Neprihvatljivo je ostvarivanje prava na slobodu izražavanja kad se ono ostvaruje izražavanjem ideja i misli, informacijama i njihovim širenjem na osobito ponižavajući i uvredljiv način. Upotrebu takvog jezika u ostvarivanju prava na slobodu izražavanja ne opravdava ni javni interes ni bilo koja stvar od općeg značaja“

Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, broj: Ppž-6854/2021

U praksi javnih okupljanja transparenti su nezaobilazno sredstvo izražavanja i prenošenja poruka, a njihovim sadržajem može se kritizirati rad institucija. Granice kritike kao prava na slobodu izražavanja su široke, no nisu apsolutne, a tekstom transparenta može se ostvariti kazneni ili prekršajni delikt (kleveta, uvreda, omalovažavanje). U smislu članka 17. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira (NN 5/90., 30/90., 47/90., 29/94., 114/22.) transparent može eksplicitno prikazivati sadržaj koji nedvojbeno vrijeđa ili omalovažava, a isto tako, sadržaj kao nečiji vrijednosni sud može implicitno štetiti ugledu i časti službene osobe. U tom slučaju nije riječ o dopuštenoj kritici, nego o omalovažavanju službene osobe.

Presudom Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske broj: Ppž-6854/2021 od 18. siječnja 2023. odlučeno je da modalitet prekršaja kada okrivljenik riječima „*P. Z. sudac prodao se da ili ne?*“ napisanim na transparentu istaknutom ispred zgrade suda, koje imaju negativnu konotaciju te aludiraju na protuzakonite radnje suca, ne predstavlja slobodu izražavanja kao ustavno i konvencijsko pravo, nego omalovažavanje službene osobe u vezi vršenja službe te su time ostvareni elementi prekršaja iz članka 17. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira.

Naime, člankom 17. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira propisano je da prekršaj čini onaj tko omalovažava ili vrijeđa državne organe, odnosno službene osobe prilikom vršenja ili u vezi s vršenjem službe ili njihova zakonita naređenja.

* Ante Marić, Ravnateljstvo policije, Uprava za javni red i sigurnost, Služba temeljne policije.

** Milan Gržin, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Kabinet ministra, Služba za unutarnju kontrolu, Odjel za unutarnju kontrolu i nadzor – Rijeka.

Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske razmatrao je žalbene navode u kojima je okrivljenik u bitnome naveo kako je on ispisanim tekstom na transparentu samo kritizirao rad suca P. Z. te isticao da je riječ o opravdanoj društvenoj kritici za koju ima ustavno i konvencijsko pravo slobode izražavanja, u što je uključeno i pravo na izražavanje nezadovoljstva funkcioniranjem sudbene vlasti. Sud je zauzeo stajalište da navodi nisu osnovani. U obrazloženju svoje odluke, u vezi okrivljenikova mišljenja o radu suca P. Z. naveo je da takvo mišljenje „*izraženo predmetnim riječima predstavlja njegov osobni, ničim dokazani vrijednosni sud koji je iznesen na uvredljiv, ponižavajući i uznemirujući način, a što svakako predstavljaju riječi ‘P. Z. sudac prodao se da ili ne?’ I po stavu ovog suda one imaju negativnu konotaciju jer aludiraju na protuzakonite radnje pravosudnog dužnosnika te se upućivanje istih ne može opravdati ostvarenjem ustavnih i konvencijskih prava na slobodu govora i izražavanja. Nadalje, okrivljenikovo nezadovoljstvo nekom sudskom odlukom u kaznenom postupku koji se tiče osobno okrivljenika, a koje je i motiv zbog kojeg je okrivljenik napisao i postavio transparent, ne predstavlja interes cjelokupne javnosti koji bi mogao opravdati okrivljenikovu slobodu izražavanja, već naprotiv, potkopavanje vrijednosti sudbene vlasti kako bi se dovelo u pitanje način funkcioniranja tog sustava vlasti. Nezadovoljstvo nekom sudskom odlukom se sukladno zakonodavnim okvirima, ostvaruje ulaganjem odgovarajućih pravnih lijekova*“ (**Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, broj: Ppž-6854/2021**).

Također, Visoki prekršajni sud ističe: „*...da za ostvarenje bitnih obilježja ovog prekršaja nije odlučna činjenica osobnog osjećaja uvrijeđenosti službene osobe, zbog čega taj subjektivni odnos prema napisanim riječima, kao pretpostavku za odluku o krivnji u postupku nije niti trebalo utvrđivati izvođenjem dokaza, odnosno, ispitivanjem kao svjedoka službene osobe*“ (**Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, broj: Ppž-6854/2021**).

U policijskoj praksi poznato je da se sadržaji transparenta (na javnim okupljanjima i pojedinačnim prosvjedima) dijelom odnose na kritiku državnih i drugih tijela te rada pojedinaca. Na policiji je da ocijeni je li riječ o protupravnom sadržaju za koji je nadležna postupati ili pak nositelj transparenta konzumira pravo na slobodu izražavanja. Iako su granice prihvatljive kritike kada je u pitanju rad javnopravnih tijela šire nego kad je riječ o običnim građanima, u prikazanom slučaju razvidno je da neutemeljene i neistinite tvrdnje koje impliciraju na nezakonitost rada ne smiju štetiti ugledu i časti te da je primjena članka 17. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira opravdana.

I u praksi Europskog suda za ljudska prava istaknuto je da su određeni interesi, kao što je autoritet sudbene vlasti, dovoljno važni da opravdavaju ograničenje konvencijske slobode izražavanja odnosno da suci moraju biti zaštićeni od neutemeljenih napada.

„*Rad sudova, koji su jamci pravde i koji imaju temeljnu ulogu u državi vladavine prava, treba uživati povjerenje javnosti. Stoga ga treba štiti od neutemeljenih napada. (...) Stoga, iako stranke svakako imaju pravo davati primjedbe na pravosuđe kako bi zaštitile svoja prava, njihova kritika nikada ne smije prijeći određene granice. Osobito treba jasno razlikovati kritiku i uvredu. Ako je jedina namjera bilo kojeg oblika izražavanja uvrijediti*

sud, ili članove suda, odgovarajuća sankcija neće, u načelu, predstavljati povredu članka 10. Konvencije“ (Predmet ŽUGIĆ protiv HRVATSKE, Zahtjev br. 3699/08)³.

Navedeno stajalište potvrđuje i Ustavni sud Republike Hrvatske koji je o omalovažavanju suda izrazio mišljenje u odluci **U-III-2858/2008** od 22. prosinca 2011. godine:

„Ustavni sud napominje da sudovi kao i ostale institucije, nisu imuni na kritiku i kontrolu, no ta kritika nikada ne smije prijeći određene granice, a osobito treba jasno razlikovati kritiku i uvredu...“

Eng: *Belittling or insulting the referee with the content of the banner*

³ Dostupno na: <https://uredzastupnika.gov.hr/UserDocsImages//arhiva//ZUGIC,.pdf>